

Ärende: VN/12528/2019

Begäran om utlåtande om delaktighetsarbetsgruppens förslag som gäller reformen av lag-stiftningen om funktionshinderservice

Remissinstansen bakrund

1. Remissinstansen är

En organisation

Vad?

SAMS -Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf

Arbetsgruppens förslag som en helhet

2. Är det möjligt att med arbetsgruppens förslag stärka delaktigheten för personer med funktionsnedsättning i klientprocesserna inom service som gäller dem? (Kapitel 2 i rapporten, s. 14-47)

Till största delen

Motiveringsfält

-

3. Är det möjligt att med arbetsgruppens förslag stärka rätten för personer med funktionsnedsättning till service utifrån individuella behov? (s. 14-47)

Till största delen

Motiveringsfält

-

1 § 1 mom. 3 punkten

- 4. Understödjer du den förslagna formuleringen, enligt vilken avsikten med lagen skulle vara att stödja ett självständigt liv och verkställande av självbestämmanderätten för personer med funktionsnedsättning? I den förfallna regeringspropositionen användes termen att klara sig självständigt i stället för ett självständigt liv. (s. 14)**

Ja

Motiveringsfält

Formuleringen är i enlighet med FN:s funktionshinderkonvention. Självtändigt liv är ett bättre begrepp och stärker självbestämmande som helhet.

1 § 1 mom. 4 punkten

- 5. Understödjer du tillsättningen av förmånen för personer med funktionsnedsättning i punkten om tryggnade av service? (s. 14)**

Ja

Motiveringsfält

Tillägget är mycket bra och oerhört viktigt. Det är personens egna individuella behov och personens förmån som ska vara i fokus i serviceprocessen. Därför är detta ett viktigt tillägg i paragrafen.

Motivering till 1 §

- 6. Understödjer du de ändringsförslag som gjorts i motiveringarna för paragraf 1? (s. 19-27)**

Ja

Motiveringsfält

-

3 § 3 mom.

- 7. Understödjer du tilläggsförslaget, enligt vilket en person med funktionsnedsättning har rätt att använda det sätt att kommunicera som är lämpligt för denna person för att stödja dennes delaktighet och deltagande? (s. 15)**

Ja

Motiveringsfält

Det här är ett mycket bra förslag. För att alla ska ha samma möjligheter och rättigheter måste man få använda de kommunikationsmedel som passar personen själv bäst. Det ska ske oberoende av om personens språk är finska, svenska, finskt- eller finlandssvenskt teckenspråk, samiska eller något annat språk.

Dessutom vill vi framhäva att rätten till att få assistans vid beslutfattande måste, förutom om i klient- och patientlagen, så måste det också stadgas om det som en service i den kommande funktionshindersservicelagen.

8. Understödjer du tilläggsförslaget enligt vilket en person med funktionsnedsättning vid behov ska stödjas i att få tillgång till information samt i att bilda och uttrycka sin egen åsikt? (s. 15)

Ja

Motiveringsfält

Det är ett bra förslag. De personer som behöver stöd bör kunna få hjälp att uttrycka sina åsikter. Detta tillägg ökar förutom delaktighet även jämlikhet och lika möjligheter. Det är viktigt att personen även får detta stöd på sitt eget språk. Det vore bra om man också kunde stärka självbestämmanderätten ännu mer genom att förtydliga och öppna upp metoden stöd i att fatta beslut. Detta borde erbjudas som en service i funktionshinderlagen.

Det är viktigt att utreda de individuella behoven hos personer med funktionsnedsättning och att ge stöd i att bilda och uttrycka åsikter. Det betyder i praktiken att personer med behov av till exempel alternativ kommunikation eller tolkning måste få tillgång till detta då de blir hörda kring sin egen service.

Motivering till 3 §

9. Understödjer du de ändringsförslag som gjorts i motiveringarna för paragraf 3? (s. 27-32)

Ja

Motiveringsfält

-

4 § Bedömning av servicebehovet och klientplan

10. Arbetsgruppen framförde inga förslag till ändringar i paragrafen om bedömningen av servicebehovet och klientplanen. Är du av samma åsikt att inga ändringar behövs? (s. 15)

Ja

Motiveringsfält

-

Motivering till 4 §

11. Understödjer du de ändringsförslag som gjorts i motiveringarna för paragraf 4? (s. 32-35).

Delvis

Motiveringsfält

Det är mycket fint att språk- och kulturbakgrund nämns särskilt i motiveringarna.

Överlag borde klientplanens ställning stärkas. En aspekt som borde utvecklas i klientplanen och serviceplanen är hur olika slags undantagstillstånd och otypiska situationer ska hanteras. Om det här tänkts på förhand förbättrar det klientens välmående i undantagstillstånd och hela systemets resiliens. Coronavåren har påvisat att det här inte har beaktats i existerande klient-, service- och rehabiliteringsplaner.

5 § 1 mom.

12. Understödjer du förslaget att beslut som gäller service för personer med funktionsnedsättning ska fattas som giltiga tills vidare under vissa förutsättningar? (s. 16)

Ja

Motiveringsfält

SAMS anser att tillsvidare gjorda beslut kan öka på klientens rättssäkerhet. Att göra beslut som är i kraft tillsvidare underlättar planerandet av livet och framtiden. Det är även i linje med normalitetsprincipen - personer utan funktionsnedsättningar behöver inte vara oroade för ändringar i besluten. SAMS anser även att det här skulle minska på administrativt arbete både bland klienter, anhöriga, intressebevakare och socialarbetare, liksom också behovet av läkarutlåtanden. Det här skulle indirekt också uppmuntra till bättre övervägda beslut som baserar sig på klientens individuella behov i vardagen.

För personer med intellektuell funktionsnedsättning kan förändringar kan vara väldigt svåra. Det förutsätter lång beredning och praktisk handledning. Det är en trygghetsfråga för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Ibland kan det finnas reella behov av förändringar men det måste göras med god tid och de individuella behoven måste beaktas.

13. Har förutsättningarna för beslut på viss tid, vilka föreslås vara personens egen förmån, den individuella situationen eller servicens karaktär, definierats på ett ändamålsenligt sätt? (s. 16)

Ja

Motiveringsfält

Det är viktigt att undantagen är klart avgränsade i lagen och att det inte finns utrymme för tolkningar som går mot klientens förmån. SAMS uppfattning är att nuvarande formulering är ett klart avgränsat undantag. I motiveringarna borde man ändå också ännu uppmärksamma att exempelvis träning och stöd kan behövas genom hela livet och att vissa behov kan variera till exempel beroende på årstid och före. Det får inte bli så att vissa tjänster såsom till exempel träning och stöd kategoriskt ges på viss tid då det uppenbart är fråga om behov av kontinuerliga tjänster. Tjänster som nu kan definieras på viss tid måste också kunna erbjudas varaktigt. Det finns en fara att om de i motiveringarna beskrivs som viss tids tjänster tolkas de som sådana.

Normalitetsprincipen borde vara genomsyrande här på ett sådant sätt att personer med funktionsnedsättningar inte är mer beroende av förvaltningsbeslut än vad som är absolut nödvändigt. Detta på grund av redan osäkerheten rörande förvaltningsbeslut utgör ett inskränkande element i respekten för privatlivet.

5 § 2 mom.

- 14. Understödjer du förslaget om att det endast av en grundad anledning, som ska antecknas i beslutet, ska vara möjligt att avvika från det behov av hjälp eller stöd eller sätt att genomföra den service som klienten föreslagit? (s. 16)**

Ja

Motiveringsfält

Det är viktigt att den grundade anledningen hänför sig till klienten och inte till ordningsättet som exempelvis bristande eller brister i upphandling.

I nuläget förekommer det beslut där kommunen utgår från tjänster som serviceproducenten kan erbjuda och inte från de behov som klienten har.

5 § 3 och 4 mom.

- 15. Understödjer du de förslag som gäller att stödja familjen eller närstående till en person med funktionsnedsättning? (s. 16)**

Ja

Motiveringsfält

De behov som personen med funktionsnedsättning har ska alltid vara det centrala, men anhörigas och närståendes synpunkter bör beaktas och familjens behov måste ses som en helhet, också syskonens behov behöver beaktas.

Motivering till 5 §

16. Understödjer du de ändringsförslag som gjorts i motiveringarna för paragraf 5? (s. 35-44)

Ja

Motiveringsfält

Det är viktigt att tjänster för personer med funktionsnedsättning i princip ska gälla tills vidare, vilket innebär att man inte behöver ansöka om samma tjänst på nytt årligen, om behovet är detsamma. Många personer med funktionsnedsättning har fått lida på grund av att tjänsterna ändras av upphandlingsprocesser. Det betyder dyr administration och kan betyda osäkerhet och ett lidande för personen. Därför är det viktigt att trygga tjänsternas kontinuitet.

Även om klienten kan söka ändring angående förändringar i tjänster så är rättssäkerheten svag och det finns många exempel på där klienternas behov inte beaktats.

36 § Bedömning av servicebehovet

17. Understödjer du de ändringsförslag som gjorts i paragrafen om bedömning av servicebehovet? (s. 17)

Delvis

Motiveringsfält

Det att man ansöker om service via lagen betyder inte automatiskt innebär att man är berättigad till service. Det är till viss del problematiskt då skrivningen till 36§ kan öka på socialarbetarnas tryck och ta på resurser. Det kan även försvåra möjligheten att få service eller komma in i rullorna.

18. Understödjer du de ändringsförslag som gjorts i motiveringarna för paragraf 36? (s. 44-45)

Delvis

Motiveringsfält

-

39 § 1 mom.

19. **Understödjer du det föreslagna tillägget enligt vilket klientplaner ska utarbetas tillsammans med klienter och vid behov anhöriga, närstående eller andra representanter för klienterna? (s. 18)**

Ja

Motiveringsfält

Anhöriga känner ofta till personens behov och intressen. Det är dock viktigt att också andra närstående, personal och assistenter hörs och framförallt personen själv. Där till är det viktigt att den som behöver får stöd i att fatta beslut. Då är det viktigt att beakta olika typer av alternativ kommunikation och behov av tolkning.

39 § 2 mom.

20. **Understödjer du det föreslagna tillägget om att klientplanerna ska innehålla förslag som klienter eller vid behov närstående till klienten framfört om produktionssättet för service, med vilket man bättre kan tillgodose klienternas behov? (s.18)**

Ja

Motiveringsfält

-

21. **Understödjer du förslaget om att en bedömning om klienternas styrkor och resurser samt funktionsförmåga ska läggas till i paragrafen? (s.18)**

Ja

Motiveringsfält

Det är ytterst viktigt att se till klientens hela situation och klienten olika förmågor.

22. **Understödjer du de föreslagna tilläggen i beaktandet av åsikter som närstående till klienter har då klientplanerna utarbetas? (s. 18)**

Ja

Motiveringsfält

Personen själv som det berör är den centrala. Samtidigt är det viktigt att närstående blir hörda och att deras kunskap beaktas

Motivering till 39 §

23. Understödjer du de ändringsförslag som gjorts i motiveringarna för paragraf 39? (s. 45-46)

Ja

Motiveringsfält

Det är ytterst viktigt att beakta den språk- och kulturmiljö personen eller familjen lever i och värna om att tjänsterna erbjuds i en sådan miljö där dessa rättigheter beaktas.

Nordman Marica

SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf - Juridiskt ombud